

GIÁ TRỊ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA TÁC PHẨM "NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG, QUÉT SẠCH CHỦ NGHĨA CÁ NHÂN" CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN VĂN TIẾN^(*)

tổng thuật

Vừa qua, tại Hà Nội, Khu di tích Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch (Bộ Văn hoá-Thể thao và Du lịch) phối hợp với Viện Hồ Chí Minh và các lãnh tụ của Đảng (Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh) tổ chức Hội thảo khoa học "*Giá trị lý luận và thực tiễn của tác phẩm Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*". Hơn 60 báo cáo khoa học, là tiếng nói của các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu, cán bộ lão thành cách mạng, tướng lĩnh, cán bộ cấp cao thuộc các bộ, ban, ngành, trung tâm nghiên cứu khoa học và các trường đại học trong cả nước, gửi tới tham dự Hội thảo.

Tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* được Chủ tịch Hồ Chí Minh viết cách đây vừa tròn 40 năm. Với gần 700 chữ viết, tác phẩm đã cho thấy rõ những thành tựu cách mạng và tấm gương đạo đức trong cán bộ đảng viên; những tật bệnh bắt nguồn từ chủ nghĩa cá nhân trong cán bộ đảng viên và những giải pháp cơ bản nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân.

Bằng nhiều cách tiếp cận khoa học, các nhà khoa học đã làm rõ hơn lịch sử ra đời, vai trò và ý nghĩa của tác phẩm - một di huấn tư tưởng có giá trị lý luận và thực tiễn hết sức quý giá và sâu sắc mà Chủ tịch Hồ Chí Minh để lại cho Đảng ta, nhất là đối với công tác xây dựng Đảng cầm quyền trong điều kiện nền kinh tế thị trường hiện nay. Bên cạnh đó, các nhà khoa học đã phân tích quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân dưới các góc nhìn khác nhau (văn hoá, lịch sử... xây dựng Đảng), rút ra nội dung luận điểm cơ bản của Người; đồng thời làm sáng tỏ giá trị lý luận và thực tiễn của hai nhóm giải pháp toàn diện, có tính nguyên tắc- đối với toàn Đảng và đối với Đảng viên.

Các đại biểu tham dự Hội thảo đã phát biểu những suy nghĩ tâm huyết của mình về một loạt vấn đề gắn với nội dung nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân; phân tích, liên hệ với công tác giáo dục, rèn luyện,

^(*) TS., Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.

nâng cao đạo đức cách mạng đối với cán bộ đảng viên, cán bộ chiến sỹ quân đội, đối với thanh niên trong điều kiện hiện nay; nêu rõ việc quán triệt, vận dụng các tư tưởng trên của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong thực tế. Từ đó cho thấy mặc dù tác phẩm ra đời cách đây 40 năm, song nội dung tư tưởng của nó vẫn mang tính thời sự nóng hổi.

Phân tích hoàn cảnh ra đời của tác phẩm, các tham luận khẳng định: đây là tác phẩm rất quan trọng, không chỉ thể hiện quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về vai trò lãnh đạo và truyền thống đạo đức cách mạng tốt đẹp của Đảng ta, mà còn cảnh báo cho Đảng một thứ "*giặc nội xâm*" đang làm suy yếu uy tín của Đảng, nếu không được ngăn chặn ngay, đó chính là "*chủ nghĩa cá nhân*".

Tác phẩm ra đời trong một hoàn cảnh lịch sử đặc biệt: Cuộc kháng chiến chống Mỹ của nhân dân ta đang vào hồi quyết liệt, đế quốc Mỹ sau sự kiện Tổng tiến công và nổi dậy của nhân dân Việt Nam Tết Mậu Thân đã phải tuyên bố ngừng ném bom miền Bắc, ngồi vào bàn đàm phán tại Hội nghị Paris. Về bối cảnh quốc tế, vào giữa những năm 1966-1967, hệ thống XHCN trên thế giới giành được nhiều thành tựu to lớn trên tất cả các lĩnh vực kinh tế, văn hóa, xã hội, khoa học, kỹ thuật, quân sự, ngoại giao..., nhưng cũng xuất hiện những quan điểm lệch lạc, tư tưởng chủ quan, nóng vội, thiếu sự đoàn kết nhất trí giữa các Đảng, mà suy cho cùng đều xuất phát từ chủ nghĩa cá nhân hẹp hòi. Trong nước, kể từ khi Đảng ta trở thành Đảng cầm quyền, nhiều cán bộ, đảng viên nắm giữ các chức vụ then chốt trong bộ máy Nhà nước, không còn giữ được đạo đức cách mạng, bộc lộ chủ

nghĩa cá nhân ngày càng nặng và trầm trọng hơn. Đặc biệt, một số cán bộ, đảng viên có tư tưởng sợ hy sinh, gian khổ... Chủ nghĩa cá nhân lại thừa cơ tấn công vào Đảng, làm mất uy tín của Đảng và gây hoài nghi, thiếu tin tưởng trong nhân dân... Vì vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cho công bố bài viết với nội dung *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* đúng vào dịp kỷ niệm 39 năm ngày thành lập Đảng, chỉ ra những vấn đề mang tính sống còn, những nhiệm vụ cấp thiết và lâu dài để nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, và cũng là những vấn đề cơ bản nhất trong công tác bồi dưỡng giáo dục cán bộ đảng viên.

Trong báo cáo đề dẫn Hội thảo, Ông Bùi Kim Hồng - Giám đốc Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch-khẳng định, Chủ tịch Hồ Chí Minh quan tâm đến đạo đức cách mạng một cách nhất quán, xuyên suốt từ những năm đầu Người hoạt động cách mạng cho đến tận cuối cuộc đời. Tư tưởng đạo đức của Chủ tịch Hồ Chí Minh rất sâu sắc, toàn diện và thiết thực cho các cán bộ đảng viên và cho tất cả chúng ta. Người ví đạo đức là nguồn nuôi dưỡng và phát triển con người, như gốc của cây, như ngọn nguồn của sông suối. Đạo đức là *cái gốc* của người cán bộ cách mạng, mọi việc thành hay bại chủ yếu là do cán bộ có thấm nhuần đạo đức cách mạng hay không. Người cũng chỉ rõ cho cán bộ ta bản chất của đạo đức cách mạng là: "Ở bất kỳ cương vị nào, bất kỳ làm công việc gì, đều không sợ khó, không sợ khổ, đều một lòng một dạ phục vụ lợi ích chung của giai cấp, của nhân dân, đều nhằm mục đích xây dựng CNXH. Đạo đức cách mạng là đạo đức tập thể, nó phải đánh thắng và tiêu diệt

chủ nghĩa cá nhân"^(*). Người khẳng định, đạo đức cách mạng giúp cho con người vững vàng trong mọi thử thách. Người hiểu rằng đạo đức như cái đập chắn sóng, ngăn ngừa sự thoái hoá, tha hoá chính trị. Trong điều kiện Đảng cầm quyền thì xây dựng đạo đức cách mạng lại càng phải chú trọng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhắc nhở chúng ta rằng: "Một dân tộc, một đảng và mỗi con người, ngày hôm qua là vĩ đại, có sức hấp dẫn lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi, nếu lòng dạ không trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân"^(**).

Theo Người, chủ nghĩa cá nhân là trái với đạo đức cách mạng, cái gì trái với đạo đức cách mạng đều là chủ nghĩa cá nhân. Ở mỗi chế độ xã hội khác nhau, chủ nghĩa cá nhân núp dưới những hình thức khác nhau, nhưng bản chất của nó thì không thay đổi. Trong chế độ XHCN, chủ nghĩa cá nhân có tính phức tạp và nguy hiểm. Nó là bạn đồng hành với CNTB và bọn đế quốc, những thói quen và truyền thống lạc hậu, nó là nguyên nhân gây ra đủ thứ nạn tiêu cực, kìm hãm sự phát triển tiến bộ của xã hội. "Chủ nghĩa cá nhân là một kẻ địch hung ác của đạo đức cách mạng, chủ nghĩa xã hội"^(***). Nó là mẹ đẻ ra tất cả mọi tính hư nết xấu như: lười biếng, suy bì, kiêu căng, kèn cựa, nhút nhát, lãng phí, tham ô.

Sau khi vạch rõ những thói xấu của chủ nghĩa cá nhân mà một số cán bộ đảng viên đã mắc phải, Người chỉ ra

cách sửa chữa hết sức cụ thể, rõ ràng, mà ngày nay ta thường gọi là giải pháp. Với toàn Đảng, phải hết sức coi trọng việc tăng cường giáo dục về lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, đường lối chính sách của Đảng, về nhiệm vụ và đạo đức đảng viên. Người lưu ý mỗi tổ chức đảng và mỗi đảng viên phải thực hành phê bình và tự phê bình nghiêm chỉnh. Người đặc biệt chú trọng việc quần chúng thật thà phê bình cán bộ đảng viên. Đảng phải hoan nghênh và khuyến khích quần chúng làm việc đó. Ở đây nổi lên một tư tưởng lớn mà Người đề ra từ rất sớm: dựa vào dân mà xây dựng Đảng. Người cũng nêu rõ yêu cầu: giữ nghiêm chế độ sinh hoạt Đảng, tăng cường công tác kiểm tra của Đảng, đòi hỏi công tác này phải thường xuyên, chặt chẽ. Lợi ích của cách mạng, của Đảng, của nhân dân phải đặt lên trên hết, trước hết, phải quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng. Muốn vậy phải bồi dưỡng tư tưởng tập thể, tinh thần đoàn kết, tính tổ chức và tính kỷ luật, tôn trọng quần chúng, gần gũi quần chúng, sát thực tế, gắng sức học tập, rèn luyện về mọi mặt.

Theo GS. Hoàng Chí Bảo, tác phẩm này cũng như nhiều tác phẩm khác của Hồ Chí Minh mang một đặc điểm là tính hướng dẫn tư tưởng đi liền với sự thúc đẩy hành động. Đặc điểm ấy lại thể hiện sinh động qua một hình thức biểu đạt rất đúng với phong cách của Người: chữ ít nhất mà nghĩa nhiều nhất, đem cái tối thiểu của ngôn từ để tải cái tối đa tư tưởng. Giá trị của tác phẩm là ở chỗ đã tổng kết lý luận và thực tiễn về đạo đức cách mạng, trong đó sức sống của nó là sự gương mẫu thực hành đạo đức của cán bộ, đảng viên, nó là một giá trị làm nên sự vĩ đại và cao thượng của một

(*) Hồ Chí Minh. Toàn tập, T.10, H.: Chính trị quốc gia, 2000, tr.306.

(**) Sđd. T.12, tr.567.

(***) Hồ Chí Minh. Toàn tập, T.9, H.: Chính trị quốc gia, 1996, tr.292.

Đảng cách mạng... Giá trị và bài học ấy qua 40 năm vẫn còn nguyên vẹn tính mới mẻ, tính thời sự, tính hiện đại cho ngày hôm nay.

Hiện nay chủ nghĩa cá nhân không chỉ xuất hiện trong xã hội mà còn lây lan, thấm thấu vào trong Đảng. Căn bệnh chủ nghĩa cá nhân mà Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu ngày nào nay vẫn còn tồn tại, thậm chí còn tinh vi, phức tạp hơn nhiều. Cơ hội chủ nghĩa và thoái hoá đạo đức đi song đôi với nhau đang bộc lộ sự nguy hiểm của nó. Chúng ta đang đối mặt với những biểu hiện giả cách mạng, giả chính trị, giả khoa học và cả giả đạo đức nữa. Cho dù là số ít nhưng không thể xem thường - GS. Hoàng Chí Bảo nhấn mạnh.

Tại Hội thảo, PGS., TS. Bùi Đình Phong lại nhấn mạnh vào khía cạnh giáo dục kết hợp với pháp trị. Ông cho biết, Chủ tịch Hồ Chí Minh lý giải tham nhũng là bệnh của những người có quyền lực, lạm dụng quyền lực cộng với lòng tham để những nhiều dân. Muốn chống tham nhũng phải chống cả xa xỉ, vì xa xỉ mà sinh ra tham nhũng. Mà chống tham nhũng trước hết là chống tham quyền. Chống tham nhũng phải bằng giáo dục, công tác tư tưởng. Nhưng chỉ có giáo dục đạo đức không thôi thì không thể xoá bỏ được tham nhũng mà phải kết hợp chặt chẽ với pháp luật, mà quan trọng là tính khoa học và minh bạch của bộ máy. Đồng thời, phải dùng cả "pháp trị" với tính nghiêm minh của pháp luật, phép nước theo tấm gương Hồ Chí Minh.

Cùng chia sẻ suy nghĩ với TS. Bùi Đình Phong, PGS. Lê Mậu Hãn (Trường Đại học KHXH&NV) tập trung phân tích trách nhiệm của Đảng cầm quyền

trong giáo dục, bồi dưỡng đạo đức cách mạng cho đội ngũ giảng viên theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Theo ông, trong tình hình hiện nay, trước hết và cấp bách cần chỉnh đốn Đảng, tiếp tục thực hiện Cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh" đi vào chiều sâu, gắn học tập với hành động, nói đi đôi với làm. Song cần kết hợp giáo dục đấu tranh với thực hiện đấu tranh phê bình, kỷ luật, loại trừ các phần tử thoái hoá ra khỏi tổ chức của Đảng và Nhà nước; đặc biệt phải dùng pháp luật để trị, kiên quyết trị cho kỳ hết như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tuyên bố và thực thi ngay từ những ngày đầu chính quyền cách mạng. Một chế độ được ổn định và phát triển không chỉ dựa vào giáo dục mà phải thực hiện quyền tự do dân chủ, thưởng phạt nghiêm minh, thực hiện nghiêm túc tính pháp trị của chế độ dân chủ theo tư tưởng pháp quyền của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Liên hệ với thực tế, nhiều đại biểu cho rằng chủ nghĩa cá nhân là căn bệnh nguy hiểm nhất, là nguyên nhân của mọi sai lầm và sa ngã. Căn bệnh chủ nghĩa cá nhân hiện nay đã trở nên tinh vi hơn. Những biểu hiện suy thoái trong đội ngũ cán bộ, đảng viên hiện nay là rất đáng lo ngại. "Nạn tham nhũng, tình trạng suy thoái về đạo đức trong một bộ phận cán bộ, đảng viên làm cho bộ máy Đảng và nhà nước suy yếu, lòng tin của nhân dân đối với Đảng, đối với chế độ bị xói mòn, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước bị thi hành sai lệch" - GS. Đinh Xuân Lâm phân tích.

GS., TS. Trần Văn Bính nhận định, hơn 20 năm tiến hành đổi mới, đất nước ta đã thu được nhiều thành tựu trên các lĩnh vực, đặc biệt trên lĩnh vực sản xuất

vật chất. Đó là sự thực không thể chối cãi. Nhưng có một sự thật khác, không vui và cũng không thể phủ nhận, đó là sự xuống cấp về đời sống tinh thần của xã hội, đặc biệt sự suy thoái về đạo đức đang diễn ra trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên. Nếu như trước đây chủ nghĩa cá nhân mới chỉ là sự tham lam, ích kỷ, sự kiêu ngạo, kèn cựa, đố kỵ..., trong một số rất ít cán bộ đảng viên, thì ngày nay nó đang trở thành lối sống trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, nhất là một số người có chức, có quyền. Có nghĩa là quyền lực đang trở thành một phương tiện hữu hiệu để bọn thoái hoá sử dụng nhằm thực hiện những mưu đồ ích kỷ, đen tối, hại dân, hại nước. Chính trong bối cảnh đó đòi hỏi phải làm trong sạch bộ máy của Đảng, của Nhà nước bằng những cơ chế chính sách chặt chẽ, nhằm chặn đứng nguy cơ tha hoá của bộ máy công quyền. Ông nhấn mạnh, kinh nghiệm chỉ ra rằng, khi cuộc sống của con người chỉ quanh quẩn trong những lo toan nhỏ bé cho cá nhân mình và cho gia đình mình; khi ý thức trách nhiệm và tình cảm đối với cộng đồng xã hội bị tàn lụi; khi con người không thường xuyên tiếp nhận những sự giúp đỡ, kiểm tra và giám sát của xã hội, thì ý thức đạo đức sẽ suy yếu dần và chủ nghĩa cá nhân có điều kiện phát triển. Chính vì vậy, việc tạo ra những cơ chế, chính sách buộc mỗi cán bộ, đảng viên phải trở thành hạt nhân trong các phong trào quần chúng, và phải thường xuyên tiếp nhận sự kiểm tra giám sát của quần chúng, sẽ là biện pháp hữu hiệu nhằm nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân.

Các đại biểu nhất trí cho rằng, những năm vừa qua, bên cạnh những

thành tựu to lớn có ý nghĩa lịch sử trong công cuộc đổi mới và phát triển đất nước, thì một thực trạng đáng lo ngại là một bộ phận không ít cán bộ, đảng viên có chức quyền đang thoái hoá, biến chất do không vượt qua được những cám dỗ vật chất tầm thường, những tham vọng cá nhân. Chủ nghĩa cá nhân, trong điều kiện và hoàn cảnh mới, đã có những biểu hiện cụ thể như phai nhạt lý tưởng, cơ hội chủ nghĩa; tham nhũng, tham ô; quan liêu, độc đoán, coi thường tập thể, xem khinh quần chúng; lợi dụng địa vị, chức quyền; thành kiến hẹp hòi, bảo thủ trì trệ; phô trương hình thức, chạy theo thành tích; địa phương chủ nghĩa; ngại khó ngại khổ, lợi mình hại người; dĩ hoà vi quý, thủ tiêu đấu tranh... Các tiêu chuẩn đạo đức đang bị chệch hướng một cách nguy hiểm do tác động tiêu cực của xã hội tiêu dùng và lối sống thực dụng, tôn vinh giá trị của đồng tiền, vật chất. Các đại biểu lưu ý, nếu xu hướng này phát triển nó sẽ phủ định những giá trị đạo đức ưu tú truyền thống của dân tộc, cũng như làm suy thoái những giá trị đạo đức mới, tiến bộ. Vì vậy, việc quét sạch chủ nghĩa cá nhân, nâng cao đạo đức cách mạng luôn luôn là vấn đề thời sự.

Các đại biểu cùng chia sẻ: Đảng ta và mỗi đảng viên phải thấm nhuần sâu sắc hơn nữa các quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh, phải đẩy mạnh cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân, kiên quyết quét sạch chủ nghĩa cá nhân, rèn luyện, thấm nhuần và nâng cao đạo đức cách mạng. Nếu làm được điều đó chúng ta sẽ giữ được bản chất của Đảng - bản chất tiên phong của giai cấp công nhân, Đảng của nhân dân Việt Nam anh hùng. Tính logic, chất cách mạng, sức chiến đấu và giá trị thực tiễn của tác phẩm là như vậy.

Đồng thời với việc phân tích quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về quét sạch chủ nghĩa cá nhân, tham luận của các đại biểu cũng làm rõ tư tưởng của Người về lợi ích cá nhân chân chính. GS., TS. Lê Hữu Nghĩa nói: Ban đầu, khi đặt bút viết tác phẩm này, Người đã đặt về “quét sạch chủ nghĩa cá nhân” lên trên về “nâng cao đạo đức cách mạng”. Bởi vì Người cho rằng phải quét sạch chủ nghĩa cá nhân thì mới có thể nâng cao được đạo đức, xây dựng được đạo đức cách mạng (sau này, các đồng chí trong Bộ Chính trị góp ý nên Chủ tịch Hồ Chí Minh đổi vị trí hai về trên như tác phẩm đã công bố). Đối với Người, việc quét sạch chủ nghĩa cá nhân không có nghĩa là coi nhẹ lợi ích cá nhân. Người phân biệt rất rõ giữa chủ nghĩa cá nhân với lợi ích cá nhân chân chính và Người trân trọng lợi ích cá nhân chân chính. Hơn ai hết, Người hiểu rằng bảo vệ lợi ích cá nhân chân chính là tôn trọng động lực của sự phát triển. Đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân không có nghĩa là giày xéo lên lợi ích cá nhân mà quan tâm đến lợi ích cá nhân, là quan tâm đến con người, quan tâm đến xây dựng con người.

Theo nhà báo Hữu Thọ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập đến việc chống chủ nghĩa cá nhân không có nghĩa là làm huỷ diệt tinh thần cá nhân. Chủ nghĩa cá nhân mà Hồ Chủ tịch nhấn mạnh phải quét sạch ở đây là chủ nghĩa cá nhân vị kỷ, đặt cá nhân lên trên các giá trị khác, thậm chí có thể hy sinh các giá trị khác vì lợi ích của cá nhân mình. Việc thấu hiểu ý nghĩa thực tiễn và làm theo tác phẩm “Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân” cũng là góp phần đẩy mạnh cuộc vận động làm theo tấm gương đạo đức Hồ

Chí Minh, làm cho Đảng ta trong sạch, xã hội lành mạnh, hướng tới mục tiêu xây dựng đất nước ngày càng giàu mạnh.

Tại Hội thảo, các đại biểu có dịp được nghe một cách đầy đủ về bộ sưu tập bản thảo bài “Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân” (gồm 13 bản, hiện đang lưu trong kho cơ sở Bảo tàng Hồ Chí Minh) và thấy rõ hơn quá trình hình thành tác phẩm (từ ý tưởng cho đến bản dự thảo đầu tiên, sau đó từ những đóng góp ý kiến của các đồng chí trong Bộ Chính trị đến bản thảo cuối cùng để đăng báo) là một quá trình làm việc hết sức khoa học, dân chủ và đầy tâm huyết của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Với tất cả sự luận giải khoa học và phân tích thực tế các nội dung trên của các đại biểu cho thấy, cùng với bản *Di chúc* lịch sử được hoàn thành vào tháng 5/1969, bài báo *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh xứng đáng được coi là một di chúc tinh thần mà Bác Hồ để lại cho Đảng ta, cho dân tộc ta. Đã 40 năm trôi qua, đất nước ta đã trải qua bao đổi thay, nhưng tinh thần và nội dung của bài báo vẫn còn sống mãi, ý nghĩa thực tiễn của nó vẫn mang tính thời sự hết sức nóng hổi.

MỘT SỐ THAM LUẬN TIÊU BIỂU TẠI HỘI THẢO

1. Bùi Kim Hồng. Báo cáo đề dẫn Hội thảo “*Giá trị lý luận và thực tiễn của tác phẩm Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*”.
2. Hoàng Chí Bảo. Về hoàn cảnh ra đời, giá trị và ý nghĩa của tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

3. Trần Văn Bính. *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*. Một dự cảm lớn, một lời cảnh báo nghiêm khắc.
4. Lê Thị Kim Dung. Những biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân và những giải pháp chống chủ nghĩa cá nhân theo quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh thông qua tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*.
5. Lê Mậu Hãn. Một Đảng và mỗi người, hôm qua là vĩ đại, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người ngợi ca, nếu không còn trong sáng nữa.
6. Đinh Xuân Lâm. Vai trò và ý nghĩa lịch sử của tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*.
7. Nguyễn Thị Quang, Chu Ngọc Lan. Sưu tập bản thảo bài *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh.
8. Lê Hữu Nghĩa. Tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* với công tác bồi dưỡng, giáo dục cán bộ đảng viên.
9. Bùi Đình Phong. Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân trong điều kiện Đảng cầm quyền.
10. Hữu Thọ. Ý nghĩa thực tiễn và tính thời sự nóng hổi. Báo Quân đội nhân dân, số ra ngày 21/2/2009.
11. Vũ Thị Kim Yến. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về chống chủ nghĩa cá nhân qua tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*.

(tiếp theo trang 59)

văn hóa vào các nhiệm vụ bảo vệ nhân quyền và bình đẳng giới. Cách tiếp cận này khuyến khích những thay đổi nội tại, đồng thời vẫn tôn trọng chủ quyền dân tộc và toàn vẹn văn hóa.

Thứ tư, cần đưa cách tiếp cận nhạy cảm văn hóa đến được với tất cả các cộng đồng, bao gồm cả những người bị gạt ra ngoài lề của xã hội. Quá trình này không chỉ khó diễn ra trong một sớm một chiều, mà thực tế là các chính sách phát triển thường xuyên không đến được với cộng đồng nghèo hay những người bị gạt ra ngoài lề xã hội. Đặc biệt, phụ nữ nghèo thường trở thành nạn nhân của những hủ tục văn hóa: có nguy cơ tử vong sản phụ, đau ốm và chấn thương rất cao. Điều đó cho thấy, những điều cấm kỵ trong mỗi nền văn hóa, chứ không phải đói nghèo, là yếu tố đã ngăn cản phụ nữ tiếp cận những dịch vụ chăm sóc sức khỏe sinh sản.

Thứ năm, di cư mang đến cho các vùng, miền, các quốc gia cả những nguy cơ và cơ hội; và đối với người nghèo, bao giờ nguy cơ cũng nhiều hơn cơ hội. Nạn buôn người – mặt trái của di cư, gây ra những tác hại to lớn đối với các cộng đồng và các cá nhân có liên quan.

Báo cáo kết luận rằng, những ảnh hưởng của những biến động về kinh tế và xã hội cứ tích tụ lại ngày một lớn và khiến cho các nền văn hóa phải thay đổi để thích nghi. Báo cáo khẳng định, những vấn đề nêu trên là rất phức tạp, đòi hỏi phải được phân tích cẩn thận, được thảo luận cởi mở bằng những cuộc hội thảo với sự tham gia của nhiều thành phần xã hội; đồng thời, phải tăng cường hợp tác và liên kết trong việc giải quyết các vấn đề này.

KHÁNH CHI